

Rolnummer 1777
Arrest nr. 138/2000 van 21 december 2000

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 332, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters G. De Baets en M. Melchior, en de rechters H. Boel, L. François, P. Martens, J. Delruelle, A. Arts, R. Henneuse, M. Bossuyt en E. De Groot, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter G. De Baets,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*   *   *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij vonnis van 20 september 1999 in zake J. De Bouw tegen L. Lagae en Mr. B. Van Reempts, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 28 september 1999, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 332, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre dat de vordering in vaderschapsbetwisting door de moeder dient te worden ingesteld binnen één jaar na de geboorte en door de echtgenoot eveneens binnen één jaar na de geboorte of na de ontdekking ervan, terwijl de moeder steeds kennis heeft of kan hebben van de omstandigheden van de verwekking en de vordering tijdig kan inleiden, en de echtgenoot die wel kennis heeft van de geboorte doch geen kennis heeft van de omstandigheden van verwekking en pas nadat de termijn van één jaar is verstreken te weten komt of vermoedt dat zijn vaderschap betwistbaar is de vordering niet tijdig kan inleiden ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Nadat hij tot de ontdekking kwam dat zijn echtgenote een overspelige relatie onderhield, stelde N. een vordering in tot betwisting van vaderschap over de twee minderjarige kinderen, waarvan het oudste is geboren in april 1997 en het jongste in augustus 1998.

Vermits uit een D.N.A.-fingerprintonderzoek ondubbelzinnig blijkt dat de eiser niet de biologische vader is van het jongste kind en de vordering tot betwisting van vaderschap tijdig, dit wil zeggen binnen het jaar van de geboorte, is ingesteld, verklaart de Rechtbank die vordering tot betwisting van vaderschap ontvankelijk en gegrond en zegt voor recht dat de eiser niet de vader is van het jongste kind, dat derhalve niet tot zijn familie behoort en zijn naam niet mag dragen.

Ten aanzien van het oudste kind stelt de Rechtbank daarentegen vast dat de eiser zijn vordering laattijdig instelde. Artikel 332, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek bepaalt namelijk dat de echtgenoot of vorige echtgenoot van de moeder zijn vordering moet instellen binnen het jaar na de geboorte of na de ontdekking van de geboorte. De eiser kreeg kennis van de geboorte op het moment van de geboorte zelf, zodat de termijn bedoeld in artikel 332, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek reeds verstreken was voordat hij kennis kreeg van de overspelige relatie van zijn echtgenote.

De verwijzende rechter stelt vast dat artikel 332, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek geen rekening houdt met het tijdstip van kennisname door de echtgenoot van die elementen die erop kunnen wijzen dat hij niet de biologische vader is van het kind. Volgens de verwijzende rechter rijst aldus de vraag of artikel 332, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt doordat het verschillende situaties gelijk regelt, gelet op het feit dat, ofschoon de termijn binnen welke de moeder de vordering tot betwisting van vaderschap kan instellen formeel gelijk is aan die van de echtgenoot, er inhoudelijk een grondig verschil bestaat aangezien de moeder, in tegenstelling tot haar echtgenoot, steeds kennis heeft of kan hebben van de omstandigheden van de verwekking.

III. De rechtspleging voor het Hof

Bij beschikking van 28 september 1999 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 26 oktober 1999 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 4 november 1999.

Memories zijn ingediend door :

- J. De Bouw, Lange Elzenstraat 110, 2018 Antwerpen, bij op 9 december 1999 ter post aangetekende brief;

- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 9 december 1999 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 3 februari 2000 ter post aangetekende brieven.

De Ministerraad heeft een memorie van antwoord ingediend bij op 3 maart 2000 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 29 februari 2000 en 29 juni 2000 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 28 september 2000 en 28 maart 2001.

Bij beschikking van 13 juli 2000 heeft voorzitter G. De Baets de zaak voorgelegd aan het Hof in voltallige zitting.

Bij beschikking van dezelfde dag heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 11 oktober 2000.

Van die laatste beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 18 juli 2000 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 5 oktober 2000 heeft het Hof de zaak uitgesteld tot 6 december 2000.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 10 oktober 2000 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 6 december 2000 :

- is verschenen : Mr. S. Stoop, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. T. Delahaye, advocaat bij het Hof van Cassatie, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers E. De Groot en J. Delruelle verslag uitgebracht;

- is de voornoemde advocaat gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

A.1.1. De Ministerraad stelt dat de termijnen waarin artikel 332 van het Burgerlijk Wetboek voorziet van openbare orde zijn en derhalve niet geschorst of gestuit kunnen worden, maar wijst erop dat, in geval van overmacht, de vordering tot betwisting van vaderschap nog ontvankelijk kan worden ingesteld na het verstrijken van die termijnen. Hij verwijst tevens naar de rechtspraak en naar de rechtsleer dienaangaande.

A.1.2. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt volgens de Ministerraad dat de wetgever, enerzijds, rekening heeft willen houden met de biologische waarheid, maar, anderzijds, van die biologische waarheid geen absoluut recht heeft willen maken, zodat ze moet kunnen wijken voor andere doelstellingen, zoals het belang van het kind, de gezinsstabiliteit en de rechtszekerheid.

De beperking van de termijn voor de echtgenoot tot één jaar is voornamelijk ingegeven door het belang van het kind en de stabiliteit van het gezin. De wetgever was van oordeel dat de idee van een termijnverlenging wegens gegronde redenen niet kon worden toegestaan omdat dit zou neerkomen op een afwezigheid van termijn. Aldus is ontkenning van vaderschap onaanvaardbaar zodra blijkt dat de vader het kind als het zijne heeft beschouwd en de moeder het vaderschap in feite heeft aanvaard, zodat het vaderschap niet meer kan worden ontkend wanneer, na verloop van een zekere tijd, redelijkerwijze mag worden aangenomen dat bezit van staat tot stand is gekomen.

De wetgever heeft een duidelijke hiërarchie ingesteld door de belangen van het kind en de gezinsstabiliteit te laten primeren op het eigenbelang van de echtgenoot en op de biologische waarheid. Volgens de Ministerraad is er bijgevolg geen schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

A.2. De eiser in het bodemgeschil vindt het onredelijk dat een man op basis van de huidige wetgeving niet de kans wordt geboden de procedure van betwisting van vaderschap te voeren op het ogenblik dat hij kennis heeft gekregen van de daartoe relevante omstandigheden, zoals *in casu* het overspel van zijn echtgenote. Hij betoogt dat een man bijgevolg voor voldongen feiten wordt geplaatst en wordt overgeleverd « aan de willekeur en het bedrog van de moeder, zoals *in casu* ». Dit schaadt zowel de belangen van de man als van het kind. Te dezen stelt hij dat « het voor de beide kinderen van [pri]mordiaal belang is dat zij dezelfde afstamming hebben zonder dat er een verschil bestaat dat niet overeenstemt met de realiteit ».

Hij verwijst tevens naar buitenlandse wetgeving waar de termijn die aan de man is toegekend om het vaderschap te betwisten, niet ingaat voordat hij kennis heeft gekregen van de voor die betwisting relevante omstandigheden.

A.3.1. De Ministerraad antwoordt dat de verwijzing naar buitenlands recht irrelevant is daar het Hof niet toekomt na te gaan of het door de wetgever nagestreefde doel op een andere manier zou kunnen worden bereikt.

A.3.2. De Ministerraad vraagt zich nog af of het verschil dat in de zaak wordt aangevoerd niet veeleer voortvloeit uit een feitelijke situatie en niet aan de betwiste norm toe te schrijven is.

- B -

B.1. Artikel 332 van het Burgerlijk Wetboek regelt de vordering tot betwisting van het vaderschap van de echtgenoot, wijst op beperkende wijze de personen aan die tot betwisting gerechtigd zijn en bepaalt de termijnen waarbinnen de vordering moet worden ingesteld.

B.2. De prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 332, vierde lid, dat luidt :

« De rechtsvordering van de moeder moet worden ingesteld binnen een jaar na de geboorte en die van de echtgenoot of van de vorige echtgenoot binnen een jaar na de geboorte of na de ontdekking ervan. »

B.3. De verwijzende rechter vraagt aan het Hof of die bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt in zoverre een soortgelijke termijn is bepaald voor het instellen van de vordering tot betwisting van vaderschap door de moeder (namelijk binnen het jaar na de geboorte) en door de echtgenoot (namelijk binnen het jaar na de geboorte of na de ontdekking ervan), terwijl de moeder steeds kennis heeft of kan hebben van de omstandigheden van de verwekking en de vordering tijdig kan inleiden, en de echtgenoot die wel kennis heeft van de geboorte doch geen kennis heeft van de omstandigheden van verwekking en pas nadat de termijn van één jaar is verstreken te weten komt of vermoedt dat zijn vaderschap betwistbaar is, de vordering niet tijdig kan inleiden.

B.4. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is. Dezelfde regels verzetten er zich overigens tegen dat categorieën van personen, die zich ten aanzien van de aangevochten maatregel in wezenlijk verschillende situaties bevinden, op identieke wijze worden behandeld, zonder dat daarvoor een redelijke verantwoording bestaat.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.5. De wet van 31 maart 1987 heeft, zoals het opschrift ervan aangeeft, verscheidene bepalingen betreffende de afstamming gewijzigd; in het bijzonder werd bij hoofdstuk V ervan een nieuwe titel VII ingevoegd in boek I van het Burgerlijk Wetboek, met als opschrift « Afstamming », waarvan de hiervoor genoemde bepaling deel uitmaakt.

Volgens de memorie van toelichting bestond de bedoeling van de wet van 31 maart 1987 onder meer erin «de waarheid zoveel mogelijk te benaderen», dit wil zeggen de biologische afstamming (*Parl. St.*, Senaat, 1977-1978, nr. 305, 1, p. 3). In verband met de vaststelling van de afstamming van vaderszijde, werd erop gewezen dat «de wil om de regeling van de vaststelling van de afstamming zo dicht mogelijk de waarheid te doen benaderen [...] het openstellen van de mogelijkheden tot betwisting tot gevolg [behoorde] te hebben» (*ibid.*, p. 12). Uit dezelfde parlementaire voorbereiding blijkt echter dat de wetgever tevens de «rust der families» in overweging heeft willen nemen en heeft willen beschermen door, indien hiertoe nodig, het zoeken naar de biologische waarheid te temperen (*ibid.*, p. 15). Hij heeft ervoor geopteerd niet af te stappen van het adagium «*pater is est quem nuptiae demonstrant*» (*ibid.* p. 11).

Door de termijn te bepalen voor het instellen van de vordering tot betwisting van vaderschap, heeft de wetgever geoordeeld dat de belangen van het kind prioritair zijn en dat het «onaanvaardbaar [is] dat een ontkenning van vaderschap nog zou kunnen plaatshebben na verloop van een zekere tijd, m.a.w. nadat redelijkerwijze mag aangenomen worden dat bezit van staat is tot stand gekomen» (*Parl. St.*, Senaat, 1984-1985, nr. 904-2, p. 115). Aldus heeft hij de termijn willen beperken tot de periode binnen welke het kind zich nog niet bewust is van het vaderschap en heeft hij willen vermijden dat de staat van het in het huwelijk geboren kind al te lange tijd onzeker zou blijven.

B.6. In het licht van die doelstellingen werd de toelaatbaarheid van de vordering tot vaderschapsbetwisting aan een strikte termijn onderworpen die gevoelig korter is dan de gemeenrechtelijke termijnen voor afstammingsvorderingen vastgelegd in artikel 331 van het Burgerlijk Wetboek. Die termijn is bovendien een vervaltermijn.

Tevens blijkt uit de parlementaire voorbereiding dat de wetgever, behoudens het geval van overmacht, bewust elke mogelijkheid van termijnverlenging heeft willen uitsluiten omdat «elke termijnverlenging [...] tenslotte [zal] neerkomen op afwezigheid van termijn» (*ibid.*, p. 113). Aldus heeft de wetgever het feitelijke vaderschap willen laten primeren op het biologische vaderschap (*ibid.*, p. 114).

B.7. De wetgever vermocht te oordelen dat hij die huwt aanvaardt in beginsel beschouwd te worden als vader van ieder kind dat zijn vrouw zal baren. Rekening houdend met de bekommernissen van die wetgever en met de waarden die hij heeft willen verzoenen komt het

in beginsel niet onredelijk voor dat hij de echtgenoot slechts een korte termijn heeft willen toekennen om de vordering tot vaderschapsbetwisting in te stellen.

Er kunnen zich echter gevallen voordoen waar de echtgenoot pas na het verstrijken van de termijn van artikel 332, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek kennis krijgt van feiten die wijzen op het ontbreken van een genetische band tussen hem en het uit zijn vrouw geboren kind. De situatie van de man is in dit opzicht verschillend van de moeder, die steeds kennis heeft of kan hebben van de omstandigheden van de verwekking.

B.8. Het verstrijken van de vervaltermijn van artikel 332, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek verhindert de echtgenoot zijn vaderschap te betwisten.

Het komt de wetgever toe te oordelen of en in welke mate er reden is, met name vanuit het belang van het kind, de vordering tot betwisting van vaderschap aan strikte vervaltermijnen te onderwerpen.

Artikel 3, lid 1, van het Verdrag van New York van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind, goedgekeurd onder meer bij de wet van 25 november 1991, schrijft voor dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind de eerste overweging vormen.

In het licht van die doelstelling komt het niet onredelijk voor het wettelijke vaderschap te laten primeren op het biologische vaderschap en, in het belang van het kind, een vordering tot betwisting van vaderschap onmogelijk te maken zodra het kind zich bewust kan worden van het vaderschap en redelijkerwijze mag worden aangenomen dat er, met instemming van de moeder, die haar eigen vorderingsrecht niet heeft uitgeoefend, bezit van staat ten aanzien van de vader tot stand is gekomen.

B.9. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 332, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, in zoverre de echtgenoot de vordering tot betwisting van vaderschap moet instellen binnen een jaar na de geboorte of na de ontdekking ervan.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 21 december 2000.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

G. De Baets